

РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОРТАЛ ОДЕСЬКОЇ ОУНБ ІМ. М. ГРУШЕВСЬКОГО І РЕАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

ОРГАНІЗАЦІЯ
ІНФОРМАЦІЙНИХ
РЕСУРСІВ

ОДЕСЬКА ОУНБ ім. М. Грушевського має цікаву історію. В її фондах зберігаються майже півтора мільйона документів. Однак у порівнянні з деякими іншими обласними бібліотеками вона знаходиться у більш складному становищі, оскільки в місті діють ще дві великі бібліотеки – Одеського національного університету ім. І. Мечникова з 5-мільйонним книжковим фондом і практично повною комп'ютеризацією та Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького. Тому перед ОУНБ ім. М. Грушевського особливо гостро стоїть питання пошуку власної ніші, зайнявши яку вона б стала популярною, потрібною для місцевої спільноти і владних структур.

Зараз, мабуть, ніхто не заперечує існування ринку бібліотечних послуг, якому притаманна і конкуренція, і необхідність продати свій товар. Знання у сфері бізнесу і маркетингу американський фахівець Ларсон визначив головні принципи позиціонування товару на ринку. **Це – бути першим, бути найкращим, бути не таким, як інші, бути найдешевшим, мати найбільш привабливу упаковку, змінюватися разом із попитом, а краще – випереджаючи попит.**

На створення нашої бібліотекою такого іміджу пішло досить багато часу. Вона не мала змоги бути першою і найбільшою, тому мусила стати “не такою”. Бібліотека позиціювала себе як найбільш доступний бібліотечний заклад, з найдешевшими послугами, найшвидшим обслуговуванням користувачів, з найактуальнішими відділами, найоперативнішою масовою роботою.

Ще в 1999 році було відкрито відділ правової літератури та інформації, придбано для нього правову базу даних “Експерт”, що оновлюється два рази на тиждень і містить нормативно-правові документи, котрі видаються владними органами всіх рівнів. Завдяки цьому користувачами бібліотеки стала більшість студентів і науковців Одеської національної юридичної академії. Було ініційовано і розроблено соціальну регіональну програму “Бібліотека проти самотності”, одним із принципів положень якої є вирівнювання можливостей доступу до інформації усіх верств населення регіону, подолання соціальних диспропорцій.

Ми прагнули бути найоперативнішими і виявляти найвищу ефективність у виконанні доручень обласної державної адміністрації та її управлінь. І одночасно намагалися створити коло друзів бібліотеки – науковців, працівників ЗМІ, підприємців, літераторів.

Значна увага приділялася головним напрямкам регіональної політики в галузі економіки, зокрема, при відділі літератури з питань економіки і техніки створено інформаційний бізнес-центр, передплату-

ються зведені бази даних “Економіка промисловості”, “Енергетика”, “Електротехніка”, “Механіка”, “Автоматика і радіоелектроніка”.

Ми ініційували й регіональні акції, що стали знаковими для багатьох закладів культури, наприклад, обласний огляд-конкурс “Бібліотека і клуб: спільні завдання, єдині пріоритети”, некомерційний, суто просвітницький захід – обласний фестиваль української книги пам'яті М. Грушевського, що проводиться вже восьмий рік за участю всіх закладів культури області. Таким чином у деяких починаннях бібліотека стала першою.

Цілеспрямовано формуючи сучасний імідж бібліотек у регіоні, ми досягли позитивного ставлення до них з боку владних структур усіх рівнів: від голови сільської ради до вищого керівництва області.

Одеська обласна державна адміністрація (ОДА) високо цінує діяльність бібліотек, постійно підтримує їх і на фінансовому рівні, і на рівні, так би мовити, психологічному, моральному. Інформатизація бібліотечних закладів, гідне представлення ними одеського регіону в українському секторі Інтернету – ці завдання програмно і фінансово забезпечені.

У 2003 році всі центральні бібліотеки області отримали комп'ютери і доступ до Інтернету. На виконання розпорядження голови ОДА “Про створення на базі Одеської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М. Грушевського регіонального інформаційного порталу і регіонального інформаційного центру” від 2 січня 2003 р. обласна бібліотека отримала цільове фінансування, за рахунок якого було придбано шість автоматизованих робочих місць, сервер, програмне забезпечення.

Щотижня ми одержуємо оперативну інформацію від інформаційно-аналітичного центру Одеської облдержадміністрації, що акумулює відомості з усіх структурних підрозділів ОДА. Обласне управління статистики і торговельно-промислової палати надають нам відомості про економічний, демографічний, культурний потенціал регіону в друкованому і електронному вигляді. Вся ця інформація становить фундамент краєзнавчої бази даних – основу, на якій створюється Регіональний інформаційний портал.

Дотримуючись маркетингового принципу – бути “не такими”, ми дали своєму сайту ім'я, яке ще не зустрічалося, – Bibway – книжковий шлях. Тож, крім традиційних інформаційних ресурсів (електронний каталог нових надходжень, відомості про історію бібліотеки та її структуру, послуги тощо) відкрито рубрику “Новини”, де щотижня розміщується ін-

Ю. Амелченко

формація про події в галузі культури і мистецтва в усьому регіоні.

Завдяки співробітництву з управлінням охорони пам'яток історії, містобудівництва і архітектури Одеської області на сайті бібліотеки виставлено перелік усіх пам'ятників Одещини (від меморіальних дощок до творінь видатних скульпторів, пам'ятників, пов'язаних з Великою Вітчизняною війною), а також інформацію про всі музеї Одеси з яскравим та привабливим дизайном.

Створений на базі ОУНБ Регіональний інформаційний портал відіграє важливу роль у реалізації програми економічного і соціального розвитку Одеської області "Регіональна ініціатива. 2002–2006". Її стратегічна мета пов'язана з європейським вибором України, доведенням соціальних стандартів до європейського рівня, подоланням соціальних диспропорцій. Особливе місце в ній посідають заходи, спрямовані на створення нових робочих місць, стимулювання малого і середнього бізнесу, діяльності існуючих підприємств. Серед основних аспектів програми – увага до розвитку малих міст, селищ і сіл регіону; збереження історико-культурної спадщини Одещини; розвиток національної, мовної і культурної самобутності всіх етнічних груп, які живуть на території краю; підтримка національно-культурних товариств, друкованих видань, що висвітлюють діяльність національних спільнот; залучення іноземних інвестицій до соціально-економічної сфери області; розвиток індустрії туризму, створення потужної і сучасної бази закладів відпочинку.

Для того, щоб визначити своє місце в реалізації регіональної політики, шляхом створення нового для нашої бібліотеки інформаційного продукту ми, по-перше, провели дослідження ринку інформаційних послуг області. Було виявлено ряд регіональних інформаційних ресурсів, які виконують конкретні функції навігації і пошуку, характерні для порталів. Крім цього, існує портал ОДА та офіційні сайти і портал міста Одеси. У той же час майже на всіх цих порталах практично неможливо знайти інформацію щодо історії, життя малих міст, сіл, селищ Одещини, особливо це стосується діяльності закладів культури, освіти, медицини, готельного бізнесу, висвітлення якої в Інтернеті є запорукою розвитку туризму, а отже й економіки цих місцевостей.

З огляду на головні напрями регіональної політики та результати дослідження ринку, визначено такі засади формування змісту порталу:

- його індивідуалізація як "інформаційних воріт" Одещини, з особливою увагою до районів, малих міст, сіл;
- надання соціальної інформації; сприяння малому і середньому бізнесу;
- поширення інформації з питань культури, мистецтва, книговидання, збереження історико-культурної спадщини, туризму, готельного бізнесу, аматорського мистецтва, розвитку національних культур і етнічних груп.

На нашому порталі користувач знайде посилання на веб-ресурси, що дозволить отримати відповіді не менше, ніж на 100 запитань щодо одеського регіону: правопорядок, діяльність органів влади й самоврядування, звичаї та традиції, визначні місця та пам'ятники, підприємства і торгівля, робочі місця та пільги, спорт, дозвілля, престижні школи й вищі навчальні заклади, туризм, фестивалі та свята.

Зупинимся на організаційних і дослідницьких проблемах, без вирішення яких неможливо зробити такий інформаційний продукт.

Перш за все, було чітко окреслено концепцію проекту, а також репертуар послуг, що надаватимуться споживачеві. Це, зокрема:

- координація, кооперація діяльності та надання доступу до віртуальних інформаційних ресурсів області з усіх аспектів життя регіону, нормативно-законодавчої діяльності Одеської облдержадміністрації, створення каталогу посилань (link) на веб-ресурси організації – учасниць проекту та інших учасників інформаційного поля регіону, що надають корисну інформацію;
- допомога місцевим органам влади і самоврядування (районним, міським) у розкритті своєї роботи перед місцевими, національними та міжнародними спільнотами;
- координація Інтернет-сторінок учасників інформаційного поля Одещини на засадах партнерства, їхній тематичний і технічний взаємозв'язок перехресними посиланнями з відповідною міжнародною інформацією.

Метою проекту було визначено:

- покращання і розширення можливостей доступу до інформаційних ресурсів урядових, громадських, бізнесових, добровільних організацій, а також окремих громадян, що повинно забезпечити більш широку поінформованість членів спільноти;
- розміщення і надання доступу до соціально важливої регіональної інформації;
- поширення відомостей щодо громадського сектору, закладів культури і освіти, комерційних структур на рівні, що відповідає національним і міжнародним вимогам;
- об'єднання інформаційних ресурсів бібліотек області, на базі яких акумулюються дані про конкретний район;
- суттєве підвищення авторитету, реального значення сучасної бібліотеки в суспільному житті, формування її нового іміджу, зміцнення ділових стосунків бібліотек регіону і владних структур.

З точки зору технологічної у процесі створення порталу передбачено:

- наукове структурування і оброблення інформації;
- повна інтегрованість порталу з іншими національними порталами;
- структурований доступ до інформації місцевого і глобального значення через мережу Інтернет;
- створення зручного інтерфейсу для здійснення оперативного пошуку шляхом застосування більш якісних засобів навігації і дослідження ресурсів.

Ми очікуємо, що знизиться дублювання зусиль організацій – учасниць проекту. Згідно з умовами проекту, наш інформаційний продукт буде надаватися безкоштовно.

Розроблено поетапний план реалізації проекту.

I етап. Документально-правове забезпечення. Започаткування порталу згідно з розпорядженням голови облдержадміністрації, розробка бізнес-плану, положення про портал, посадових інструкцій, визначення відділів, що будуть займатися відбором інформації для поповнення змісту порталу, проводитимуть соціологічні дослідження інформаційного ринку і аудиторії.

Посадові обов'язки розподіляються таким чином:

- керівник проекту – організація роботи та контроль за її виконанням, налагодження ділових стосунків з організаціями-учасницями, підписання угод з інформаційними партнерами;
- головний редактор – відбір інформації щодо наповнення порталу, підготовка до публікації інформації;
- контент-менеджер – наповнення порталу, аналітична діяльність;
- системний адміністратор – установлення та налагодження програмного забезпечення, технічна

підтримка проекту, розробка веб-сторінок, адміністрування інформаційного центру.

II етап складається з: дослідження і аналізу ринку інформаційних послуг (сьогодні попередній аналіз контенту майбутнього порталу вже виявив найбільш значущі інформаційні складові регіону, які становитимуть ядро порталу) та проведення переговорів з організаціями, котрі беруть участь у реалізації проекту, укладання угод про наміри, що стануть основою підписання двосторонніх договорів та генеральної угоди з найбільшими провайдерами мережі Інтернет та власниками інформаційних ресурсів.

На III етапі відбувається пошук, відбір та систематизація змісту порталу, встановлення технічних засобів, програмного забезпечення, наповнення контенту.

Бібліотека має на меті збільшити кількість організацій – учасниць проекту, особливо за рахунок тих, що розташовані в районах і малих містах області.

При успішній реалізації проекту у перспективі інформаційний портал стане ключовим компонентом регіональних інформаційних ресурсів та важливим засобом реалізації програми економічного і соціального розвитку Одеського регіону.

УПРАВЛІННЯ КОЛЕКЦІЯМИ ЕЛЕКТРОННИХ ЖУРНАЛІВ: НОВА РОЛЬ БІБЛІОТЕК У СТВОРЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

НАЙБІЛЬШІ цінності та життєздатність суспільства, як відомо, забезпечують наука, культура та освіта. Це особливо стосується України, яка тільки 14 років тому отримала можливість позбавитися довготривалої квазіколоніальної неповноцінності і стати на шлях вільного та демократичного розвитку. Необхідність посиленої уваги до науково-освітнього аспекту діяльності зумовлює процес об'єднання Європи, що супроводжується формуванням спільного освітнього та наукового простору та розробкою єдиних критеріїв і стандартів у цій сфері в масштабах усього континенту. Зокрема, Болонська Конвенція, до якої приєдналась у 2005 р. і наша країна, передбачає її інтеграцію в єдиний європейський простір. Цей крок надасть потужний імпульс українській вищій школі і сприятиме створенню відповідного інформаційного простору України.

Дійсно, наука та освіта як ніякі інші сфери людської діяльності потребують оперативної, своєчасної та достовірної інформації. Вченому, досліднику, викладачеві, студенту необхідні потужні інформаційні ресурси, і не лише вітчизняні, а й світові: швидкий, зручний, багатоаспектний доступ до наукової інформації через бази даних, наукову періодику, на-

укову літературу. Разом з тим, як відомо, стан інформаційного забезпечення вітчизняної науки та освіти далекий від ідеального чи хоча б бажаного.

Сучасне суспільство наразі називають інформаційним, а останнім часом все частіше – суспільством знань, епохою четвертої революції (після появи мови, писемності та книгодрукування); епохою глобальної інформатизації, коли інформаційна діяльність стала провідним фактором соціально-культурного та суспільного розвитку людства. Закон України «Про Національну програму інформатизації» [1] визначає інформаційні ресурси як невід'ємну частину стратегічних ресурсів держави та важливий чинник сталого розвитку суспільства.

Як же забезпечити науковців та освітян нашої країни сучасною інформацією? Важливим джерелом у розповсюдженні наукової інформації, більше того, найбільш успішним та вдалим засобом наукової комунікації в усій історії науки є науковий журнал – як першоджерело для опублікування наукових ідей, теорій, результатів досліджень, місце для критичного

Т. Ярошенко